

STOETVEE BREEK REKORDS IN GESEËNDE LANDBOUJAAR

Die jaar 2006 sal in die geskiedenis van Namibië opgeteken staan as waarskynlik die mees geseënde landboujaar ooit. Faktore wat bygedra het tot buitengewone gunstige boerdery omstandighede is die volgende:

- Besonder goeie reënval wat oor die hele land voorgekom het
- Gepaardgaande uitstekende weidings-toestande
- Bo-gemiddelde groeitempo en kondisie van diere as gevolg van die optimale weidingstoestande
- 'n Styging in vleis- en pelspryse tot die hoogste vlakke ooit
- Relatiewe lae rentekoerse en
- Stabiliteit in die land

Hierdie gunstige en positiewe klimaat het daartoe bygedra dat produsente vir die eerste keer in baie jare 'n bietjie geld in die sak gehad het. 'n Meer positiewe gesindheid in landboukringe is bespeur. Derhalwe was produsente bereid om aansienlik meer geld aan die onderhoud van die infrastruktuur van hulle boerdery-ondernemings te bestee. Dit was opmerklik dat produsente meer geld in die aankoop van bulle en ramme bestee het. Ou kuddebulle is onder meer op 'n groter skaal as in die verlede vervang. Selfs heelwat nuwe gesigte is by veilings opgemerk van produsente wat nie voorheen by veilings gekoop het nie.

Die positiewe groei in beide die getal telers (412 in 2006 teenoor 385 in 2005) en diere (47 251 in 2006 teenoor 43 773 in 2005) soos deur die Namibiese Stoettelersvereniging in hul jaarverslag gerapporteer, dui daarop dat die stoetbedryf steeds nuwe toetreders oplewer en kerngesond is.

Soos vantevore was vanjaar nog 'n uiters suksesvolle stoetveeveisingsjaar. In vele opsigte was dit 'n rekordjaar wat in die toekoms beswaarlik oortref gaan word. Nie net is die meeste stoetdiere ooit deur Agra se stoetveeilings verkoop nie, maar die duurste en tweede duurste bul asook die duurste koei en koei met 'n kalf ooit, is vanjaar van die hand gesit. Die prestasie van die Karakoelbedryf was besonders en uiteraard 'n hoogtepunt in die kleinveestoetbedryf.

Wat die genetiese potensiaal van Namibië se stoetdiere betref, kan ons met sekerheid sê dat dit gunstig vergelyk met die van ons buurlande in Suidelike Afrika. Trouens, die genetiese potensiaal van ons stoetdiere oortref waarskynlik die voedingsvermoë van die natuurlike omgewing waarbinne geproduseer word. Dit impliseer onder andere dat die genetiese potensiaal van ons stoetdiere, nie ten volle tot uiting kan kom as gevolg van die beperking wat klimaatsuiterstes en die dramatiese afname in die drakrag van natuurlike weidings (as gevolg van verbossing) op die produksie-omgewing plaas nie. Dit was hierdie jaar baie duidelik dat diere heelwat hoër daaglikse toenames behaal het as gevolg van die beter weidingstoestande.

Geneties meerderwaardige teeldiere bly egter steeds die hoeksteen van Namibië se groot- en kleinveebedryf. Die uitdaging aan die landbousektor is inderdaad om optimale ekstensiewe voedingstoestande daar te stel deur, nie slegs op individuele vlak nie, maar ook op nasionale vlak die enkel grootste probleem naamlik bosindringing aan te spreek. Minder speenkalwers sal die land uitgaan as ons slagdiere wat 'n meerderwaardige groeipotensiaal het so goedkoop as moontlik onder ekstensiewe weidingstoestande markgereed kan kry. Die mees ekonomiese produksiestelsel behoort in die meeste gevalle te wees waar produsente hul eindproduk so goedkoop as moontlik self bemark. Daarom is dit logies dat die verhoging in die drakrag van ons land se natuurlike weidings in die eerste plek en bekwame en toegewyde produsente in die tweede plek, die sleutel tot suksesvolle binnelandse verslagtings is. Inmenging in bemarkingskanale wat op gesonde ekonomiese beginsels gebaseer is, kan ernstige finansiële implikasies vir die produsent tot gevolg hê.

Suksesvolle veeboerdery staan op drie bene naamlik top kwaliteit diere, optimale voedingstoestande en doeltreffende bestuur. Ten opsigte van hierdie aspekte het die opkomende produsente 'n geweldige agterstand en derhalwe 'n behoefte

aan landboukundige kennis. Selfs van ons beleidmakers kan by hierdie behoefte kategorie produsente ingesluit word. Daarom is dit kommerwekkend dat die voorligtingsaksies deur beamptes van die Departement van Landbou nie hoër prioriteit geniet nie. Verskeie instansies en telersorganisasies het wel reeds by die opleiding van opkomende produsente betrokke geraak wat baie verwelkom word. 'n Mens sal egter wil sien dat goed opgeleide voorligtingsbeamptes sinvol en aktief betrokke raak by die implimentering van opleiding- en ontwikkelingsprogramme van opkomende produsente. Die goeie werk wat onder leiding van Bertus Kruger in die noordelike kommunale gebiede gedoen word, behoort ook na alle ander gebiede uitgebrei te word. Hierdie projek word suksesvol ondersteun deur veekundiges met uitgebreide kennis oor stoetveeteling, voedings- en kuddebestuur en algemene boerderypraktyke in Namibië.

Die getal opkomende stoettelers neem steeds toe. Agra Stoetveedienste het die afgelope jaar 'n groot bydrae gelewer om hierdie telers van advies te voorsien met die aankoop van teeldiere. Die aankoop van teeldiere is inderdaad net so belangrik soos die keuse van 'n huweliksmaat en daarom word nuwe toetreders tot stoetveeteling aangeraai om die hulp van 'n kundige te gebruik wanneer dit kom by die keuse van aanteeldiere.

Gedurende die afgelope jaar het Agra 36 grootvee stoetveelings (36 in 2005) en 21 kleinvee stoetveelings (20 in 2005) landswyd aangebied. Soos in die geval van 2005 is die rekordboeke herskryf deurdat 'n rekordgetal bulle 853 (teenoor 2005 se 654) en ramme 1184 (teenoor 2005 se 1135) van die hand gesit is. Die werklike getal bulle wat verkoop is, is egter 968 maar terwille van sinvolle en betroubare statistiek is die een- en tweejaaroud bulle wat tydens die totale uitverkopings aangebied is nie in aanmerking geneem nie. Agra het nie die jaarlikse kleinvee skouveiling en die veilings van die navorsingstasies van die Ministerie van Landbou aangebied nie, wat die getal ramme (1184) wat verkoop is 'n meer besondere prestasie maak.

Die uitstekende gemiddelde prys van N\$19 634 vir bulle is die hoogste gemiddelde prys sedert 1998. Die vorige jare se pryse was onderskeidelik N\$14 325, N\$12 095, N\$11 351, N\$14 738, N\$10 450, N\$8 589, N\$7 345 en N\$6 874 vir 2005, 2004, 2003, 2002, 2001, 2000, 1999 en 1998.

Benewens die kwaliteit van diere het dit oor die jare duidelik geword dat die per kg prys van kommersiële diere en reënval dié twee faktore is wat die vernaamste invloed op die prys van stoetdiere het. Die driejaaroud bulle wat tydens die totale uitverkopings aangebied is, is vir aansienlike laer pryse as die bulle op produksievelings verkoop, wat die gemiddelde prys vir bulle in 2006 ietwat verlaag.

Die volgende 10 grootvee stoetveelings het vanjaar die hoogste omsette behaal naamlik:

- Namibia Genetics (N\$2 961 400)
- Central Select (N\$1 678 700)
- Northern Select (N\$1 276 000)
- Hochfeld Produksieveling (N\$1 038 000)
- Northern Select Winter Bull (N\$1 004 500) Westelike Bonsmara (N\$993 500)
- Nguni Nasionale veiling (N\$967 000) Bonsmara Nasionale Veiling (N\$873 600) Khomas Produksieveling (N\$750 000) en
- E. Freyer en Seuns (N\$703 600).

Die aanbod van goeie kwaliteit aanteeldiere, wat vanjaar in aanvraag was, en die relatiewe hoër pryse, het daartoe bygedra dat buitengewone hoë omsette op stoetveelings gerealiseer is.

Die Northern Select telers het as groep stoettelers vir die tweede agtereenvolgende jaar die hoogste omset van N\$2 763 000 behaal. Baie geluk aan Mecki en Brigitte Schneider, Hagen en Birgit Eggert, Gunter en Charlotte Hellinghausen, Sidney Martin en Ulla en Armiën van Biljon met 'n uitstekende prestasie. Die aanbod van top kwaliteit diere met volledige Breedplan prestasiegegewens saam met voldoende advertensie, is die wenresep vir die prestasie wat deur hierdie groep

telers vir die tweede agtereenvolgende jaar behaal is. U lojaliteit en ondersteuning aan Agra Stoetveedienste word opreg waardeer. Die omset wat deur Namibia Genetics behaal is, is nie hier in aanmerking geneem nie aangesien nie al die diere deur stoettelers aangebied is nie.

Wat die Kleinvee betref het die volgende 5 stoetveelings die hoogste omsette behaal:

- **KTG Elite (N\$958 500)**
- **Lovedale Farming & P Jacobs (N\$627 000)**
- **Gellap-Ost (N\$583 150)**
- **Riaan de Klerk (N\$578 550) en**
- **Paul en Arnold Klein (N\$552 750).**

As groep het Paul en Arnold Klein ook vir die tweede agtereenvolgende jaar die hoogste totale omset van N\$1 049 000 behaal gevolg deur Riaan de Klerk met N\$1 047 525 en Francois Theron, Kobus van Wyk en Nic Kruger met N\$789 775. Baie geluk aan die telers met 'n puik prestasie.

Die duurste bul is tydens die Lorden Brahman veiling vir 'n allemintige N\$130 000 aan Rynand Mudge verkoop. Dit is die duurste bul wat nog ooit in die geskiedenis van stoetveeteling in Namibia op 'n veiling verkoop is. Insgelyks is die tweede duurste bul ooit, op dieselfde veiling verkoop. Claus en Heidi Duvel het 'n Brahman bul op die Lorden Brahman veiling vir 'n uitsonderlike hoë prys van N\$80 000 aangekoop. Om hierdie prestasies verder uniek te maak het Sidney Martin op die Lorden Brahman veiling die duurste koei en kalf ooit vir 'n ongelooflike bedrag van N\$53 000 gekoop.

Ander uitsonderlike prestasies is die Simmentaler bul van Sidney Martin wat tydens die Skouveiling vir N\$60 000 van die hand gesit is, die Bonsmara bul van Streicher en Hella Coetzee wat tydens die Bonsmara Nasionale Veiling vir N\$59 000 verkoop is, die Simbra bul uit die stalle van Kamab Simbra stoet van Diethelm en Katja Metzger wat vir N\$54 000 tydens die Central Select van eienaar verwissel het, terwyl Gunter en Charlotte Hellinghausen tydens die Northern Select en Kavango Beesboerdery onderskeidelik elk 'n Brahman- en Santa Gertrudis bul vir N\$50 000 verkoop het. Daar was 6 bulle wat pryse van N\$40 000 en meer behaal het asook 18 bulle wat N\$30 000 en duurder was. Hierdie is prestasies wat nie maklik oortref gaan word nie.

Ten opsigte van die kleinvee het Riaan de Klerk en Paul en Arnold Klein onderskeidelik 'n Dorperram vir N\$25 000 van die hand gesit. Daarenteen het Lovedale Farming 'n Karakoelram vir N\$24 500 verkoop, terwyl Piet Jacobs 'n Karakoelram vir N\$20 000 van die hand

gesit het. Die duurste Boerbokram is deur Dirk Louw geteel en is vir N\$17 500 tydens die Boerbok Nasionale veiling verkoop. Francois Theron was die verkoper van die duurste Van Rooyram (N\$7 750) en Nic Kruger die eienaar van die duurste Damararam (N\$4 750). 'n Verdere 11 ramme is vir N\$10 000 en meer op vanjaar se kleinvee stoetveelings verkoop.

Soos in 2005, spog die Brangus weer met die hoogste gemiddeld van N\$23 200 al was dit slegs vir 5 bulle, gevolg deur die Simbra (N\$22 799), Sussex (N\$22 095), Brahman (N\$21 965), en Simmentaler (N\$21 626).

Die Brahmane het nie slegs die meeste bulle (251) verkoop nie, maar wat die prestasie meer indrukwekkend maak, is die feit dat die rekordgetal bulle teen 'n gemiddeld van N\$21 965 verkoop is. Dit is voorwaar 'n prestasie om op trots te wees. Die Bonsmara het die tweede meeste bulle verkoop (225) gevolg deur die Simmentaler met 144 en die Santa Gertrudis met 95.

Die Karakoel het in 2006 'n uitsonderlike prestasie behaal deur nie alleen die tweede meeste ramme te verkoop nie (411) maar dit teen 'n rekord gemiddelde prys van N\$7 055 te doen. Die Dorpers het die meeste ramme verkoop naamlik 589 teen 'n gemiddeld van N\$4 804 en die Boerbokke 98 ramme teen 'n gemiddeld van N\$4 355.

Die teler wat die hoogste gemiddeld per produksieveiling behaal bly steeds 'n gesogte prestasie. Dié eer het Ulla van Biljon te beurt geval, wat tydens die Northern Select 2 Simmentaler bulle vir gemiddeld N\$41 000 van die hand gesit het. Dit word

gevolg deur Hagen en Birgit Eggert wat tydens dieselfde veiling 12 Brahman bulle vir gemiddeld N\$32 583, Diethelm en Katja Metzger tydens die Central Select 10 Simbra bulle vir gemiddeld N\$31 900, Gunter en Charlotte Hellinghausen tydens die Northern Select Winter Bull Sale 6 Brahman bulle vir gemiddeld N\$29 667 en tydens die Northern Select te Grootfontein 8 bulle vir N\$28 875, Mecki en Brigitte Schneider tydens die Northern Select 17 Brahman bulle vir gemiddeld N\$28 647 en Stefan Voigts tydens die Central Select 20 Simmentaler bulle vir gemiddeld N\$28 350 verkoop het.

In totaal het die Northern Select die hoogste gemiddeld per veiling behaal naamlik 42 bulle wat vir gemiddeld N\$30 380 verkoop is. Dit word gevolg deur die Bonsmara Nasionale Veiling van 26 bulle vir gemiddeld N\$29 365, die Central Select van 40 bulle vir gemiddeld N\$28 613 en die Westelike Bonsmara van 30 bulle vir gemiddeld N\$26 133.

Soos genoem het die Karakoel vanjaar uitstekend presteer. So byvoorbeeld het Piet Jacobs 33 ramme verkoop vir gemiddeld N\$10 636. Insgelyks is daar 90 karakoel ramme tydens die KTG Elite veiling vir gemiddeld N\$9 600 verkoop. PA Karsten het 27 Karakoel ramme vir gemiddeld N\$9 509 verkoop terwyl Lovedale Farming 34 Karakoel ramme vir gemiddeld N\$8 117 van die hand gesit het.

Die hoogtepunt van die jaar was seer sekerlik die Lorden Brahman veiling waartydens alle rekords denkbaar in die slag gebly het. Die aanbod van kwaliteit diere en getalle is altyd 'n wenresep vir stoetveeilings. Loraine van Heerden en André Compion is op hierdie wyse beloon vir harde, eerbare en toegewyde werk aan die Brahman vir baie jare.

Die Namibia Genetics kan uitgesonder word as die veiling wat bewys het dat goeie kwaliteit kommersiële aanteeldiere wel suksesvol saam met goeie kwaliteit bulle aangebied kan word. Kopers verkies om veilings by te woon waar groot getalle diere aangebied word. Hierdie veiling toon baie potensiaal vir die toekoms.

Ten opsigte van pryse behaal kan die Northern Select, Bonsmara Nasionaal, Central Select en die Westelike Bonsmara stoetveilings uitgesonder word as uiters suksesvolle veilings.

Die kwaliteit van bulle wat op die Bonsmara – en Brahman Nasionale veilings aangebied is verdien vermelding.

Die Paresis Gesamentlike Produksieveiling het almal verras en vir die eerste keer tot sy reg gekom. Die Khomas Gesamentlike Produksieveiling met sy nuwe samestelling het ook aan die verwagting voldoen.

In die geheel gesien het die veiling van Kobus en Anji van der Merwe op die plaas St Blaize, soos verlede jaar, weer met die louere wegstap in terme van organisasie, kwaliteit en voorbereiding van diere, professionele aanbieding, en sommer lekker kuier.

Geleenthede wat 'n mens sal bybly is die lekker skaapbraai by Hella en Streicher Coetzee op die plaas Omantumba en die kuier die aand voor die Northern Select te Grootfontein.

Die Karakoelveilings in die geheel kan uitgesonder word as dié hoogtepunt van 2006 se kleinveestoeveilings. Die leeuloop insident tydens die Aranos Dorperveiling het klaarblyk vir groot opwinding en vermaak gesorg.

Opsommend is die stoetveilings deur die volgende tendense gekenmerk:

- Die gemiddelde pryse was vanjaar uitsonderlik hoog.
- Die Brahman en Bonsmara bly steeds die mees populêre rasse in suiwer- en kruistelingstelsels.
- Die Brahman en Simmentaler vorm steeds die basis van bykans alle kruistelingstelsels.
- Sussex en Limousin bulle word veral in terminale kruistelingstelsels aangewend.
- Angus, Sussex, Hereford en Nguni bulle word veral op verse gebruik ten einde probleme tydens geboorte te beperk.
- Simbra bulle kry voorkeur waar gladde haartipes, hoë groeitempo en makliker bestuur in kruistelingstelsels verlang word.

- **Santa Gertrudis bulle het veral in die noorde meer populêr geraak.**
- **Brahman x Braunvieh kruisingsverse bly steeds hoog in aanvraag.**
- **Besonder hoë kwaliteit bulle en ramme is vanjaar deurgaans op veilings aangebied.**
- **As gevolg van die beter weidingstoestande was veilingsdiere beter uitgegroeï en het telers laer voerkostes gehad om diere veilingsgereed te kry.**
- **Die aanvraag na kwaliteit stoetbulle en –ramme neem steeds toe.**
- **Kwaliteit vroulike diere (stoet en kommersiële) was vanjaar in aanvraag.**
- **Die Karakoel het sy oplewingsfase van die vorige jaar voortgesit. Dit blyk dat die Swakara handelsmerk goed in die buiteland gevestig is, gedagtig aan die vraag na gesogte pelse wat gestyg het. Die bemarking van die Karakoelraad in samewerking met Agra ter bevordering van die bedryf was voortreflik oor die afgelope paar jaar en het ongetwyfeld ook bygedra tot die gunstige veilingspryse wat behaal is. Hierdie tendens het die vraag na top kwaliteit aanteeldiere laat styg.**
- **Kwaliteit Dorperramme behaal steeds hoë pryse en behoort so te bly.**

Kopers dring toenemend aan op die beskikbaarheid van teelwaardes in die katalogus. Telers wat nie teelwaardes beskikbaar het nie sal daarvan moet kennis neem. Andersyds verkies kopers om katalogusse voor veilings te bestudeer.

Telers moet nou al kennis neem dat die veilingsinligting vroër as in die verlede ingestuur moet word sodat katalogusse betyds gedruk en versprei kan word. U sal in die begin van die jaar van alle teiken datums in die verband voorsien word.

Die pogings deur verskeie telers om bulle teen meer bekostigbare pryse aan opkomende produsente beskikbaar te maak is prysenswaardig. Hier word veral gedink aan die baie suksesvolle boeredag op die plaas Wagner in die Otjiwarongo omgewing waar kommersiële en opkomende produsente die geleentheid gehad het om met mekaar te kommunikeer en gedagtes uit te ruil. Dis tydens hierdie geleentheid waar 'n baie spesiale bulskema vir opkomende produsente onder leiding van die Bonsmara teler, Ben Mouton, aan die Minister van Landbou bekend gestel is. Soortgelyke inisiatiewe is ook deur die Santa Gertrudis telers in die Gobabis omgewing tydens die Spring Sale aldaar van stapel gestuur.

Agra wil op hierdie wyse sy dank en waardering uitspreek teenoor alle groot- en kleinveetelers wat hulle veilings aan Agra toevertrou het. Namens Agra en alle stoettelers wil ons ook alle kopers wat die veilings deur die jaar ondersteun het bedank vir julle getroue ondersteuning.

Mag ons nuwe logiese denke en insigte ontwikkel wat daartoe sal lei dat die produksie en bemarking en vleis geoptimaliseer word. Laat ons nie vasklou aan ou uitgediende metodes en teorieë nie.

Dis ons bedede dat stabiliteit en vooruitgang in ons mooi land, waarvoor ons almal lief is, sal seëvier.